

CERVELLÓ

Tardor 2019
NÚMERO 26

SAU LLÓ

Cinema
BANDERES DE CEL·LULOIDE

Més enllà del diseg
TERESA PÀMIES,
un any més per reivindicar-la

Fent via
RIERA DE CERVELLÓ,
la nostra riera

Retalls d'història
I DESPRÉS DE L'ENDERROCAMENT
DEL CASTELL, QUÈ?

CONSELL EDITORIAL

PRESIDENT DE SEGLE NOU
Jaume Pons i Domènech

HA COORDINAT AQUEST NÚMERO:
Carles Checa i Granja

REVISIÓ LINGÜÍSTICA
Jordi Faulí i Oller

DISSENY I MAQUETACIÓ:
Jaume Pons i Domènech

HAN COL-LABORAT EN AQUEST NÚMERO:

MARYCARMEN ÁLVAREZ

CARLES CHECA

ROC CHECA

FERMÍN FERNÁNDEZ

GAYLE HENDRY

ANTONI MONFORTE

ROSA MONFORTE

GEMMA NOGUEROLES

JOSEP M. RAVENTÓS

M. DOLORS ROIG

FOTO PORTADA:
Jaume Pons

EDITA:
SEGLE NOU
Santa Anna, 1 l'Ateneu
08758 Cervelló
artipons@gmail.com

IMPRIMEIX:
ARCO
cardedeu@graficasarco.es
Carretera Dorrius, 48
08440 Cardedeu

SAULÓ núm 26 (IX any) tardor 2019

S'autoritza la reproducció de treballs d'aquesta publicació sempre que se'namenti la procedència.

© dels textos i les il·lustracions:
els autors corresponents.

Tiratge: 250 exemplars.

La revista SAULÓ i Segle Nou no es fan necessàriament responsables de totes les opinions expressades pels seus col·laboradors.

DISTRIBUCIÓ GRATUÏTA
Diposit Legal B-23.175-2011

Per Jaume Pons i Domènech

Sauló obre portes.

Després d'un llarg intens i expectant estiu; quan els dies es van escurçant i les fulles seques caigudes dels arbres s'arremolinen pels racons de carrers i places; quan ja hem tornat a ser a casa i anem recuperant les rutines, presentem aquest nou número de *Sauló*.

En els anys que portem editant *Sauló*, hem vist col·laboradors que ens deixaven, d'altres que s'han incorporat de bell nou, i d'altres que, després d'un temps d'absència, han tornat a les nostres pàgines. La nostra revista és una eina viva, i com a tal, evoluciona, i ho fa en el disseny, en l'estructura, en el contingut, i també amb les persones que fan possible una publicació que aquesta primavera bufarà nou espelmes. I és això que la fa més plural, més nostra, més de tots.

Cervelló no s'entén sense el seu teixit associatiu, el qual esdevé columna vertebral per al desenvolupament i la convivència d'un col·lectiu cada vegada més heterogeni. L'esport i la cultura formen un conjunt indissoluble d'integració i creixement d'aquesta espina dorsal que ens fa forts i estables.

Com a instrument de comunicació a l'abast de tot Cervelló, és el nostre deure i la nostra voluntat ajudar a establir vincles afectius i afavorir la comunicació entre entitats, per tal de reforçar l'ossada de tot l'ésser que configura la societat cervellonenca.

Sauló, en l'afany d'arribar a tothom, obre les portes a una nova etapa en la qual, amb humilitat i amb els nostres mancats recursos, oferim unes pàgines de la revista a totes les associacions socioculturals del nostre poble, per tal que s'esdevingui balcó des d'on pregonar les seves activitats més destacades; fer-nos partícips, a la resta de lectors, de les inquietuds que els motiven i, si s'escau, coneixedors de la seva història. També fem extensiva l'oferta i convidem qualsevol persona que tingui voluntat d'expressar-se amb pensament crític i vulgui aportar els seus coneixements, sempre de manera lliure, respectuosa i positiva. La nostra proposta vol ser harmònica. La nostra intenció és constructiva i inclusiva, i està per sobre de qualsevol personalisme.

Un poble que es comuniqui entre si amb llibertat i respecte, per força ha de ser un poble millor.

A l'hora de tancar aquest número, varem tenir la notícia de la mort, el passat dia 20 d'octubre, del nostre amic, estimat veí i soci de Segle Nou des dels inicis de la seva fundació, Francisco Pintor Romacho.

La junta de la nostra entitat, recollint el sentiment de tots els nostres associats, volem donar tot l'escalf i condol a la seva esposa, fills, néts i resta de família i amics per tan sentida i irreparable pèrdua.

Descansa en pau amic "Paco".

Banderes de cel·luloide

Per Roc Checa

Moltes pel·lícules han passat a formar part dels moviments socials. Però poques representen l'inconformisme amb el sistema actual.

La màscara Guy Fawkes de *V for Vendetta* n'és un clar exemple. Aquest personatge va néixer en el còmic creat per Alan Moore i David Lloyd (1982), però no va ser fins a l'estrena de la pel·lícula dirigida per James Mc Teigue (2005) que la societat se la va fer seva. Molt present en manifestacions anti-governamentals i anti-sistema, es va convertir en un símbol pel grup hacktivista Anonymous. Aquesta màscara que dibuixa un gran somriure, galtes vermelloses i de barba punxeguda s'ha vist en protestes davant del Parlament britànic, Wall Street, Mumbai, Sidney, durant l'aixecament de la primavera àrab i en milers de ciutats.

Una altra màscara més actual està agafant força en les protestes de l'actualitat. I no es cap altra que la màscara d'un català, en Salvador Dalí. "La Casa de Papel", sèrie d'Atresmedia/Netflix creada per Àlex Pina (2017) tracta sobre un grup d'atracadors que entra a la *Fàbrica Nacional de Moneda y Timbre de España* per fer de les seves. Durant l'atracament porten una màscara del pintor Salvador Dalí, que s'ha fet popular arreu del món. Ara aquesta màscara s'ha convertit en un símbol de resistència i de desafiament al poder.

El grup de drugos de la pel·lícula *A Clockwork orange* dirigida per Stanley Kubrick (1971) ha format part de la cultura skinhead. S'ha vist en samarretes, pegats, enganxines i, fins i tot, tatuatges. Pot ser per l'estètica dels protagonistes, que vestien tirants i botes, la cultura del carrer, pels enemics comuns (polícia, polítics i classe alta) o per l'apologia a l'ultraviolència.

ressentiment cap a la societat, el caos i la violència, i això no agrada a tothom. No vull desvetllar cap detall de la pel·lícula; jutgeu vosaltres mateixos com la humanització d'aquest pallaso assassí fa que trontollin els pilars de la classe benestant.

Els símbols que veiem en les pel·lícules traspassen la pantalla del

Manifestants amb la careta de Guy Fawkes, de *V for Vendetta*

Darrerament, hi ha hagut l'estrena de *The Joker* dirigida per Todd Phillips (2019), i el govern d'Estats Units ha encès totes les alarmes pel que aquest enemic del Batman pot representar a la societat. Aquesta psicosis va tan lluny que alguns cinemes han prohibit les disfresses i les màscares del Joker (en època de Halloween!). Sabem que aquest personatge es caracteritza pel gran

cinema i formen part de la societat. En alguns casos perquè representen frustracions amagades d'un sector de la societat, altres per idolatrar les accions del protagonista i, d'altres, intenten canviar el món per acabar amb la tirania d'una vegada per totes. Sense títols de crèdit. Sense escena post-crèdits.

ANTONI OLIVELLA i LEYES

Per MaryCarmen Álvarez

Avui, després d'un temps de vacances, torno a realitzar les entrevistes a la gent gran de Cervelló, que accepta amablement la nostra proposta de publicar les seves memòries a la revista *Sauló*, editada per l'entitat local Segle Nou.

Contenta i amb il·lusió de tornar a entrevistar veïns i veïnes del nostre poble, que per edat i per coneixements viscuts, independentment de la seva pròpia experiència, poden explicar-nos quantitat d'anècdotes que segur ens agradaran a tots.

Entre aquests estimats veïns, tenim l'amic Antoni Olivella i Leyes, amic i company meu de feina a l'Ajuntament de Cervelló, durant uns quants anys.

Antoni, podries comentar-nos el que recordis, sobre la teva infantesa?

Sóc nascut a Cervelló, fill de Vicens Olivella Pi i de Teresa Leyes i Cardús. Del matrimoni dels pares hem nascut el meu germà Joan i jo, que sóc el més gran. La nostra germana Montserrat era filla del pare, d'un matrimoni anterior. Sempre ens hem estimat molt els tres.

Vaig començar a anar a l'escola amb cinc anys. La meva mestra era la senyoreta Adela Cardona. Vaig estar uns anys amb ella i la resta amb el mestre Sr. Manuel Montfort fins a tenir els 9 anys. Després vaig anar als pares de la Sagrada Família de Molins de Rei, fins a 14 anys.

Vas continuar estudiant ?

No. Als 15 anys vaig començar a treballar en el taller mecànic del Marcelino Flo, que era a Molins de Rei. Més tard amb en Lluís Pujol, que feia reparació de cotxes i va instal·lar un taller a un local al costat de la casa d'en Simon Pi, anomenada Ca l'Arengada.

No havia passat massa temps, i com m'agradava molt l'electrònica, vaig decidir realitzar per correspondència estudis sobre aquesta matèria. En aquells moments treballava a Transports Soler i Sauret, als tallers que tenien a Molins de Rei, i podia disposar de més temps

per a poder estudiar a casa.

Així, van passar uns anys...

Al març de l'any 1963, vaig anar com a voluntari al servei militar (Transmissions) al carrer Lepant de Barcelona. Prèviament, vaig fer la instrucció al campament de Sant Climent Sescebes. Després de finalitzar el servei militar, reprenc la vida laboral i començo a treballar a "Lámparas Z", a Barcelona.

A l'any 1973 la meua empresa, que em tenia molta estima, va decidir enviar-me, juntament amb tres companys més, a la central d'Holland, per aprendre, durant quaranta dies, les tècniques de la nova televisió en color que ja estava en plena expansió a Espanya.

Després d'aquest viatge, la meua empresa em va designar com a assessor dels companys de feina que es dedicaven a les reparacions de les televisions a la zona de Barcelona.

També recordo que quan vam celebrar els meus 25 anys a l'empresa els companys em van regalar un equip d'esquí molt complet.

Quan ja tenia 54 anys, l'empresa ens va fer una proposta a uns quants: plegar de la feina i rebre a canvi una compensació econòmica, que la majoria vam acceptar.

Així és com, passat un temps, vaig poder accedir al lloc de treball que oferia el nostre Ajuntament, de coordinador del Centre Cívic

Amb companyia de l'Àngels

L'Ateneu, on vaig treballar molt, sense horaris, amb una dedicació plena, però content dels resultats finals de cada dia, vaig arribar així a la jubilació després d'onze anys.

Antoni, què ens expliques de les teves aficions?

Sóc molt aficionat a viatjar i he tingut la gran sort de poder fer-ho. He traspassat unes quantes fronteres i he gaudit, sempre en companyia, de tantes meravelles que hi ha pel món. Segueixo viatjant amb els meus amics, però no amb tanta freqüència.

També m'agrada molt l'esquí i he esquiat per França i per les nostres estacions del Pirineu durant molts anys, fins que el meu cos m'ha dit NO. Més o menys ho vaig deixar als 46-48 anys.

He practicat molt la bicicleta. Recordo anar i tornar ja fa anys fins a Segur de Calafell, que crec que són 122 Km...

He pujat cims de 3 a 5.000 metres, sempre acompanyat d'amics. Aquest és un esport de molt risc, però quan arribes a dalt (no sempre) tens unes sensacions inexplicables.

A Barcelona capital he participat en una gran quantitat de curses organitzades per diferents organismes i empreses. Ho he deixat de fer quan no he tingut més remei...

L'Antoni i les seves dones.

A l'any 1963 inicio una relació amb

l'Anna Ma. Busón, i celebrem el nostre casament al maig de 1970. Del matrimoni tenim dos fills, la Marta i l'Enric, i quatre néts, dos de cada fill (el Marc i Aleix, fills de la Marta, i l'Arnau i la Xènia fills de l'Enric). Malauradament, passat els anys, hem decidit separar-nos; signarem el divorci a l'any 1985.

L'Àngels va ser companya meua al treball i companya de vida quasi vint anys, fins el dia que va morir, a casa nostra, després d'una llarga malaltia.

Amb la Rosa Melero, molt amiga nostra i que ens va acompanyar i ajudar en la malaltia de l'Àngels fins a la nit de la seva defunció, ja portem quasi bé dotze anys junts i ben avinguts.

Antoni, què fa un jubilat amb tantes ganes de viure, al nostre poble, en el dia a dia?

No sé què faran altres, però jo fa anys que segueixo la mateixa rutina. Al matí, sóc, normalment, el primer en arribar a Ceraqua. Faig piscina i gimnàstica. Torno a casa, dinem, una petita migdiada i després em poso a escriure a l'ordinador les meves memòries, un parell d'hores.

A la tarda, normalment, anem a les diferents activitats que organitzen les entitats culturals del poble i que són a l'Ateneu o al Casal d'Avis. Com que estic a la Junta de l'Agermanament amb Saint-Martin-le-Beau, sempre tenim reunions o alguna cosa a fer.

També formo part de la junta de la Germandat de Sant Sebastià, MPS.

Amb la Rosa, actual companya de vida

Els dissabtes, de 8 a 10, esmorzem amb 8 o 10 companys i amics del poble (al Bar Duran).

Sempre he format part d'alguna entitat. També he treballat molt a la Cavalcada de Reis Mags. Recordo que venien en cavalls fins que el Ton, l'Adolfo Leoz (D.E.P.) i jo vam fer les tres carrosses.... Vam treballar molt, però només pensant en les personetes a les qui anava dirigit el nostre esforç ja valia la pena.

Tota la família posant-s'hi bé per a l'ocasió, octubre 2019

LES VISITES ESCOLARS AL PATRIMONI HISTÒRIC DE CERVELLÓ

Finalitzant l'entrevista i amb la intenció de que se'l conegui una mica més, us comento un tema que, segurament, la majoria no coneix de l'Antoni. És donant de sang de fa molts anys. Sempre ha estat ajudant els malalts que ho necessiten. Per això, fa uns anys, l'Antoni Olivella va rebre un homenatge en un acte celebrat pel Banc de Sang i Teixits de Catalunya, on es reconeixia la importància que per a tots nosaltres signifiquen els voluntaris de donacions. I el nostre entrevistat era un d'ells. Ha estat donant sang fins a l'edat màxima que es permet. Gràcies per les teves donacions i gràcies per deixar el pavelló de Cervelló ben alt davant de tanta gent assistent a l'acte al qual vaig tenir el plaer d'acompanyar-te com a Delegada del Banc de Sang i amiga teva.

Gràcies Antoni per l'amabilitat que has tingut i per la bona acollida que has donat a la proposta del Sauló d'entrevistar-te.

Per Gayle Hendry

Per estudiar la història no cal que els alumnes de les escoles i l'Institut de Cervelló mirin només els llibres o Internet. Al seu abast hi ha un municipi ric en patrimoni històric i natural, amb mostres excel·lents d'una gran varietat d'estils d'arquitectura i petjades de cada època, començant pel neolític i passant per l'època medieval fins avui, de conflictes com la Guerra de Successió i la Guerra Civil, i vestigis del passat industrial com les pedreres, molins fariners i paperers, fàbriques de filats i de vidre. A més a més, grans escriptors, artistes, mestres i polítics van fer estades o van néixer a Cervelló. El Grup de Recerca des dels seus principis a l'any 1981 reclama i treballa per un museu a fi de poder difondre molts aspectes del passat del poble. Des de 2008 comptem amb l'espai reduït de Cal Badia, cedit per l'Ajuntament amb una petita subvenció per arreglar només la façana i part de la planta baixa on podem fer petites exposicions. Sense un edifici en condicions, hem estat obligats a buscar maneres de portar la història a les persones o, més ben dit, de portar les persones a conèixer la història, fent caminades i oferint rutes escolars.

Cal dir que gran part de la voluntat de sortir de l'aula i fer servir l'en-

torn com a eina didàctica queda lluny de les possibilitats dels mestres, ja que molts viuen fora del municipi i tenen poc temps per dedicar-se a investigar el poble. Hem de destacar la gran feina feta per dues mestres de l'Escola Santa Maria de Cervelló, ara jubilades, Cèlia Ramón i la Roser Tiñena, i el marit de la Roser, Carles Sancho, que van desenvolupar materials per a alumnes de 3r de primària als anys 90. Encara es fa servir «El meu llibre de Cervelló», que inclou una ruta per conèixer les masies i una ruta pel poble. Cada primavera veiem el Carles fent de guia i els alumnes apuntant les dates de les façanes de les cases i visitant l'escultura de la pubilleta, entre altres llocs d'interès.

Les visites escolars organitzades pel Grup de Recerca sovint estan lligades amb alguna exposició que trobem adient per compartir amb els alumnes, per exemple les exposicions «Fa Quatre Dies: l'evolució dels objectes quotidians» (2011), «Apel·les Mestres» (2013), «L'escola a Cervelló» (2014), «Les Sales de Ball i els Teatres de Cervelló» (2015), entre d'altres. L'espai de Cal Badia només permet l'accés d'un grup reduït. Per això, hem hagut de fer invents per ocupar mig grup amb sopes de lletres al pati o fer una volta per el poble per veure

Carrer Major 145 / 08758 Cervelló
Tel. 93 660 00 83
info@tallersmiquelsala.cat

algun edifici, mentre l'altra mitja classe fa la visita! L'Escola Nova treballa amb projectes, i moltes vegades els mestres mateixos han demanat al Grup de Recerca rutes pel poble per visitar algun lloc concret o parlar d'un tema especial; per exemple, una classe que estudiava el cine va gaudir d'una sessió de pel·lícules de Cine Nic.

L'institut SI Cervelló també fa projectes periòdicament com el dels «Oficis de Cervelló» coordinat per Marta Pérez: els alumnes de 2n es van dividir en quatre grups per estudiar la feina de boscaters, de puntaire, de pagès i de vidrier. Van entrevistar la gent gran del poble i van fer tallers i sortides al bosc, al camp etc. En el marc d'aquest projecte al desembre del 2014 i un cop més el 2016 amb l'ajuda del vidrier Pere Duran i el cronista Josep Llurba vam poder oferir una ruta del vidre, amb una mostra d'eines i objectes a Cal Badia i explicacions als diferents llocs on hi havia fàbri-

ques. Al final es van exposar objectes de tots els oficis relacionats i també els treballs dels alumnes. El 2016 alumnes de 5è i 6è de l'Escola Nova van fer la mateixa ruta i, a més, van fer tallers de manualitats de vidre amb la vidriera Susana Castellanos.

L'entorn natural també ofereix moltes lliçons als alumnes. Es va fer la primera sortida a la riera amb l'Escola Santa Maria a la tardor de l'any 2012, combinada amb una visita a l'exposició «La riera a Cervelló» que vam organitzar al mateix temps que Josep Llurba va reeditar el seu llibre «Les nostres fonts». La direcció de l'escola va demanar una sortida anual per fer una neteja de la brossa a la riera amb els alumnes, esbroçar i preparar camins. Els alumnes de 4t de l'Escola Nova van veure la turbina de Can Gispert, la boca de la mina de Terra Negra, la Font del Purroig (que ara raja i està en bon estat gràcies als seus padrins,

els Geganters) i les fonts de Flàvia i la Resclosa. Van omplir les seves bosses de brossa durant el camí i al final es va fer una cloenda amb les dues escoles al Parc de la Timba. Fent aquesta activitat, els alumnes aprenen sobre la importància de la riera en el desenvolupament industrial de Cervelló, les seves fonts, i al fer la neteja aprenen a valorar el seu entorn natural i a ser ciutadans cívics.

Irina Moreno va proposar començar un programa d'apadrinament de fonts. Així l'Institut SI Cervelló va apadrinar la Font del Molinet, que va patir un abocament il·legal de terra i runa al maig del 2017; actualment ja s'ha recuperat-en raja força aigua-, se n'ha millorat la pujada i així és més fàcil d'accedir amb els alumnes. Vam decidir reservar les tres fonts de riera més properes per a l'apadrinament de les escoles. Els alumnes de 4t de primària de l'Escola Santa Maria, els primers

Alumnes de l'escola Santa Maria, recollint brossa de la riera.

padrins de tot el programa, van apadrinar al maig 2014 la Font de Flàvia. Llavors només hi quedava el forat de la mina a la paret, però l'any 2016 Llàtzer Pau va fer una porta nova, instal·lada per l'Ajuntament, que torna la dignitat a la font. L'Escola Nova va apadrinar la Font de la Resclosa i encara que no queda res de l'estructura de la font, la resclosa mateixa mereix les visites anuals per conèixer la seva història. Portem ja cinc anys fent una ruta que comença amb una visita a la plana dels horts i el canal del rec. Després, visitem la riera sota la fàbrica de vidre i les restes del molí fariner de la Torre de les Monges, i es fa una neteja de la zona fins al pont de Santa Maria, per acabar amb una visita a les fonts apadrinades. Enguany vam desenvolupar una segona ruta de la riera per portar els alumnes de les dues escoles el mateix dia, el 10 de maig, per poder participar tots a la neteja popular europea «Let's Clean Up Europe», amb l'ajuda de Gaudim Cervelló. Portem dos anys fent ja una sortida cada trimestre amb alumnes de 2n d'ESO de l'optativa de Mediambient, per observar la situació de les fonts i la resclosa i parlar de la seva història, la destrossa de la riera i la seva biodiversitat que va ocasionar la contaminació i canalització.

Ja fa tres anys que el nostre equip de jubilats incansables, Gaudim Cervelló, participa en el programa d'Aprenentatge i Servei coordinat per l'Institut, on els alumnes de 3r d'ESO fan sis sessions de feina voluntària a les escoles, residències, i altres llocs. Amb Gaudim aprenen a netejar i a catalogar barraques de pedra seca, a desbrossar marges i camins, i també visitent molts elements del patrimoni com els mo-

lins paperers i antigues pedreres. Despertar l'interès dels joves pel seu entorn natural no és gens fàcil, i s'ha d'agrair molt aquesta col·laboració.

Un altre projecte de l'Institut que ha tingut molt d'èxit va començar amb unes visites de les alumnes de 2n d'ESO a la nostra exposició sobre les estades de l'artista i escriptora Lola Anglada a Cervelló (2018). Després de la visita, els alumnes van buscar més informació, van crear tríptics i van elaborar una «Ruta Lola Anglada». El projecte va sortir fins i tot al diari docent del curs 2017-18. Enguany, ja sense poder comptar amb l'expo, Rosaura Serra va presentar informació i materials sobre l'artista als alumnes, i després de treballar el tema, els alumnes mateixos van fer de guies d'una caminada amb parades a l'escultura de la Pubilleta, a la creu de terme, a Can Sala de Baix, a l'església de Santa Maria de Cervelló, al castell i a la fàbrica de vidre. La part més emocionant va ser la cantada de caramelles a Can Sala de Baix, recreant l'escena dels nens que van cantar-hi durant l'estada de Lola Anglada l'any 1928, basat en els records de Josep Canals

explicats al Grup de Recerca. Finalment, no podem acabar sense esmentar les rutes realitzades al conjunt monumental del castell, Santa Maria de Cervelló i les tombes antropomorfes del seu voltant que ja vam començar a fer poc després de les obres al castell (2012) amb les classes de 4t d'ESO i els seus companys de l'intercanvi amb Dinamarca. L'any 2014 vam desenvolupar materials per fer una rotació de les classes de 5é i 6è, que hem anat actualitzant per oferir més vegades, la darrera a finals de maig. S'ha de lamentar la pèrdua dels plafons informatius, destrossats i pintats amb grafit, que abans fèiem servir per ensenyar mostres de les troballes de les excavacions. Aquest mes de juny per primera vegada vam portar-hi alumnes de 2n de primària de l'Escola Nova, un repte per adaptar els materials i activitats per a nens més petits. Aquest curs hem comptat amb l'ajuda de l'entitat Segle Nou a l'hora d'obrir i ensenyar l'església romànica de Santa Maria de Cervelló. Entre les escoles i les entitats continuarem treballant per donar als alumnes de Cervelló l'oportunitat de conèixer i apreciar la història del seu poble.

Alumnes de les escoles de Cervelló fent una visita al Castell de Cervelló

Història del teatre a Cervelló

2a part Capítol 4

Per Antoni Monforte

Durant tota la primavera del 1915 es va estar treballant per condicionar la sala de teatre de l'Ateneu (per a detalls sobre aquest tema, vegeu la revista Sauló, núm. 24).

Amb la sala completament neta i polida el dia 15 d'agost del 1915 el grup de teatre de l'Ateneu Benèfic i Instructiu de Cervelló, sota la direcció d'Àngel Bertran i amb l'actriu convidada Carme Llorens varen representar l'obra dramàtica en tres actes i prosa d'Àngel Guimerà *En Pólvora*. En aquesta obra l'autor deixa entreveure d'una manera intel·ligent i discreta el tema de l'homosexualitat.

Repartiment

Toneta..... **Carme Llorens**
 Marcó..... **Àngel Bertran**
 Francesc.....**Salvador Muntaner**
 Gori.....**Francesc Julià**
 Toni.....**Esteve Alemany**
 Tomàs.....**Francesc Seijo**
 Eloi.....**Josep Riba**
 Minguet.....**Salvador Satjés**
 Vileta.....**Francesc Santacana**
 Ramon..... **Antoni Albertí**

Acabava la vetllada el sainet *¡Ditxós Tenorio!*

El diumenge 19 de setembre de 1915 va tenir lloc una vetllada literariomusical a l'escola de les reverendes mares franciscanes de la Immaculada Concepció, situada al c. Major, núm. 18.

Programa 1a part

1. Estudis harmònics. Piano a quatre mans per Rosita Bassons i Margarida Vergés
2. Discurs d'entrada per Concepció Barberà
3. *Per tu ploro*, sardana corejada
4. *Loreneta*, poesia d'Àngel Guimerà per Clotilde García
5. *Les primeries de l'home*, poesia per Enriqueta Guitart
6. *Innocència*, poesia recitada per Lola Cartró
7. *El gall*, poesia per Juanita Font
8. *Tinc por*, cant infantil per Angelina Permanyer
9. *En mon racó*, poesia per Joaquina Reventós
10. *La pobreta*, diàleg entre tres, per les nenes Armengol, Pi i Borràs

11. *La barca*, cant per Teresa Vila

12. *A la verge de Montserrat*, poesia er Francesca Tutusaus

13. *A la més bella parla*, poesia per Maria Giberga

14. *La capritxosa*, sardana corejada

Programa 2a part

1. *La bella condessita*, obra musical en un acte per les nenes Barberà, Guitart, Romeu, Torrents, Giberga, Rosa i Salinas
2. *La pubilleta*, poesia de Serafi Pittarra per Rosa Masdeu
3. *La negra*, poesia per Josefa Torrents
4. *Els estudiants*, cançó per Teresa López
5. *Al sagrat cor de Jesús*, poesia per Montserrat Romeu
6. Poesia francesa per Teresa Ramos
7. *El poema de Maria*, interpreta al piano per Josefa Permanyer
8. *Resignació i esperança*, diàleg per Pauleta Ros i Angelina Permanyer
9. *La vanitosa*, diàleg per Concepció Font i Teresa López

10. *La muntanyenca*, cançó per Teresa Vila

11. *Dónde se halla la paz*, diàleg a tres per Maria Pijoan, Josefa Campderrós i Teresa Ramos

12. *Les puntaires*, a càrrec de les nenes Bordas, Campderrós, Salinas, Castells, Surià, Valls i Armen-gol

13. *Desposoris de Sant Francesc amb la pobresa*, poesia de Jacint Verdaguer per Josefa Permanyer

14. Cant escolar per les nenes de pàrvuls

15. Himne de felicitació per les professores i alumnes de l'escola dominical en l'onomàstica de la mare superiora

El dia 25 de setembre de 1915 va tenir lloc a L'Ateneu Benèfic i Instruc-tiu, amb motiu de la festivitat de Santa Maria de Cervelló, a les 4 de la tarda, la representació del quadre dramàtic de Lluís Millà ¡Sense feina!, sota la direcció d'Àngel Bertran i les actrius convidades Adela Arasa i Carme Llorens i els actors locals Àngel Bertran, Salvador Muntaner i Francesc Julià.

A continuació la reposició de la comèdia Don Gonzalo o l'orgull del gec d'Albert Llanas que tant va agradar l'any anterior, amb Josep Cariteu, actor de Molins de Rei. Aquesta vegada el protagonista va ser l'actor local Salvador Muntaner.

Repartiment

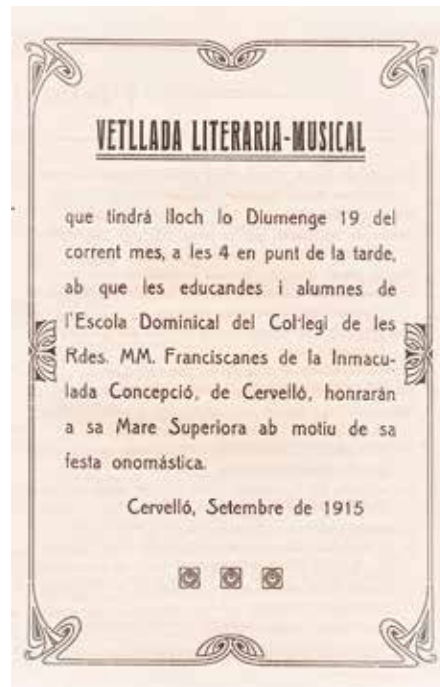
Tomasa.....Adela Arasa
 Conxita.....Carme Llorens
 Don Gonzalo.. Salvador Muntaner
 Nasi.....Àngel Bertran
 Bieló.....Francesc Julià
 Lluís.....Esteve Alemany
 Don Rafael.....Francesc Seijo

Don Manuel.....Salvador Satjés
 Tòfol.....Antoni Seijo
 Domingo.....Josep Riba
 Don Valentí.....Jordi Ponsà

Melodies del piano a càrrec de Julio Claveria.

Qui era aquest pianista? En propers Sauló ho descobrirem.

A la tardor del 1915 hi va haver una forta crisi en el si del grup de teatre de L'Ateneu. En el proper número ho explicaré.

Cartell anunciant la Vetllada literariomusical

Feu conèixer SAULÓ entre els vostres amics, família i veïns; ajudareu a difondre la nostra cultura, i per només 30 euros a l'any, engresqueu-los a fer-se socis de SEGLE NOU

JORDI FAULÍ I OLLER

Un il·lustre cervellonenc

*Per Josep M. Raventós i Broch
 Expresident de Segle Nou*

El passat 17 d'octubre de 2018 pronuncià el discurs d'ingrés l'acadèmic Il.lm. Dr. Jordi Faulí i Oller, amb el títol, COM ES FA REALITAT EL PROJECTE D'ANTONI GAUDÍ PER A LA SAGRADA FAMÍLIA, llegit a la sala d'actes de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Va respondre el discurs d'ingrés l'Excm. Sr. Dr. Jordi Bonet i Armengol, acadèmic de número.

Malgrat el temps transcorregut no podia passar desapercibuda la importància d'aquest nomenament tan adient i merescut per aquest personatge d'invariables conviccions, sòlida formació tècnico-artística i intel·lectual, gran professional i d'una honestedat i un tracte exquisidament respectuós amb tothom. Jordi Faulí, doctor en arquitectura, és Director en cap de les obres del Temple de la Sagrada Família.

Tot l'exposat ho puc subscriure sense cap dubte per la seva fidelitat i les seves justes i sàvies opinions, ja que Jordi Faulí fou membre de la junta i secretari de Segle Nou durant vuit anys, impulsant la restauració de l'església romànica de Santa Maria de Cervelló i els actes culturals organitzats per l'associació.

A títol personal he de confessar compartir l'honor d'una bona i franca amistat.

Voldria amb aquest escrit constatar, aquí a la revista Sauló, l'òrgan de difusió cultural de Segle Nou, aquest important i significatiu mereixement, fent partícips tots els socis i cervellonencs.

Amic Jordi, desitjo verament, i crec aplegar el sentir de moltes altres persones, la més afectuosa enhorabona.

RIERA DE CERVELLÓ, la nostra riera

Per Fermín Fernández

Fem Via va néixer amb el doble propòsit de promoure l'esport i el coneixement del nostre entorn natural. Aquesta vegada vull afegir un altre motiu, el de donar a conèixer alguns elements del nostre passat, tant industrial, comercial o natural, em refereixo a la nostra Riera de Cervelló, concretament el tram comprès entre el final de la fàbrica de Can Gispert fins al pont que serveix d'accés a la urbanització de Can Guitart. No trobarem un altre lloc en el qual es concentrin tants punts d'interès per a visitar, testimonis silenciosos de la riquesa natural i de la intensa activitat industrial que es desenvolupava.

La falta d'implicació, interès, desídia, falta de recursos econòmics, encreuament de competències i totes les excuses imaginables que ens vulguin plantejar l'Ajuntament, la Diputació, l'Agència Catalana de l'Aigua i altres entitats supramunicipals amb més o menys responsabilitat, ens han conduït a poder contemplar el cada vegada més penós estat en què es troba la Riera. Un passat ple de vida i un present d'oblit. He cregut convenient incitar-vos a fer aquesta ruta, ja que dues entitats del poble com són Gaudim Cervelló i Colla de Geganters de Cervelló, han fet fa poc sengles actuacions de neteja en la zona, fent possible el poder caminar, descobrir i gaudir de les coses antigues que aquesta ruta us anirà indicant abans que la mala herba torni a apoderar-se del que ens pertany.

La ruta circular amb inici i final (op-tatiu) en el Parc de la Timba ens porta a la Font Ferrera, construïda el 1890,

Font Ferrera

situada al costat del Torrent d'en Sala i, dirigint-se en direcció est, passarà pels punts que és necessari conèixer, restes industrials, com la turbina de la fàbrica de Can Gispert al costat del torrent del Gabaix o els molins papeters, fonts naturals com l'esmentada Font Ferrera, Purroig o Flàvia, mines d'aigua o d'extracció de mineral. Per evitar fer-vos tornar per la carretera, desagradable i una mica perillós, he cregut convenient no allargar-la més i pujar per la rampa del pont de Can Guitart, travessem la carretera i pocs metres més endavant en direcció Cervelló trobarem una porta en la tanca metàl·lica que sempre està oberta i podreu accedir al camí que condueix a visitar l'entorn de la Font de Can Romagosa, amb bastants elements per veure com els dos pous, dues basses de reg, una mina segellada a l'esquerra de la font i un petit pont. La ubicació de la font és simbòlica: només

Basses de can Romagosa

podem veure una petita canella en el torrent, ja que es trobava uns metres abans en un lloc de difícil accés. Travessant el bosc del mateix nom tornarem a la carretera.

Tingueu en compte que passareu per propietats privades que cal respectar. Si us ve de gust tenir més informació del que veureu, sapigau que existeix a la vostra disposició a la Biblioteca, un llibre recentment editat, Cervelló subterrani, de Jaume Campos, Ignasi Montserrat i Ramon Folch en el qual s'aprofundeix bastant en alguns dels punts que veureu.

Font del Purroig

És una ruta de tot just 4 km. amb lleugers desnivells, molt fàcil de fer fins i tot amb nens. No teniu excusa. Com sempre recordar-vos que aquesta ruta la podeu visualitzar, veure més fotografies i una explicació més detallada a www.wikiloc.com. Busqueu a l'usuari *ferminfm54* i la ruta de nom Ruta Sauló núm. 26. 2019. Si us sembla interessant, descarregueu-la en el vostre mòbil i seguïu-la. També podeu deixar algun comentari tant de la ruta com informació que tingueu d'algun dels llocs vistos que vulgueu compartir amb els altres usuaris. Porteu aigua, calçat adequat i, si voleu, uns pantalons llargs, us evitaran alguna esgarrapada indesitjada.

Teresa Pàmies, tot un any i més per reivindicar-la

Per Rosa Monforte i Solà

Balaguer, Lleida, 1919 - Granada 2012

Aquest 8 d'octubre ha fet cent anys del naixement de Teresa Pàmies, raó per la qual el Govern de la Generalitat de Catalunya ha declarat aquest any 2019 Any Pàmies.

La commemoració està comissionada per Montse Barderi, escriptora, periodista i especialista en temes de gènere, que ha publicat darrerament el llibre *Dones úniques. Retrats de dones d'aquí que no podràs oblidar* (Columna, 2018) en què fa un retrat de 86 dones catalanes de tots els àmbits i que inclou també Teresa Pàmies.

Pàmies fou escriptora, activista política i cronista, com ella mateixa s'autoanomena en alguna ocasió. Les seves cròniques, però, van més enllà del llenguatge periodístic i deixen entreveure bones dosis d'humor i d'autocrítica.

De ben jove va entrar a formar part de les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya (JSUC) i va ser-ne una de les principals dirigents.

Va ser companya sentimental de Gregorio López Raimundo, secretari general del PSUC, amb qui va tenir quatre fills: Tomàs, Pau, Antoni i el també escriptor Sergi Pàmies

En acabar la Guerra Civil va haver d'exiliar-se: va passar a un camp de treball a França i després va arribar a Llatinoamèrica. La República Dominicana, Cuba i Mèxic (en aquest darrer país va fer estudis de periodisme) són alguns dels països on va viure. Torna a Europa i continua vivint exiliada a Iugoslàvia, Txecoslovàquia i França fins que torna a Catalunya el 1971, moment que coincideix amb l'inici de la seva carrera literària amb l'obra *Testament a Praga* d'aquell mateix any, amb què obté el Premi Josep Pla. Van seguir obres com *Quan érem capitans* (1974), *Va ploure tot el dia* (1975) o *Memòria dels morts* (1981), *Matins d'Aran* (1982), o *La primavera de l'avia* (1989)

Al llarg de la seva trajectòria va obtenir nombrosos reconeixements com la Creu de Sant Jordi (1984), la Medalla d'Or de l'Ajuntament de Barcelona (2000) o el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes el 2001

(va ser la segona dona a obtenir-lo després de Mercè Rodoreda).

Va fer també col·laboracions en diverses publicacions periòdiques i en mitjans radiofònics (*Avui*, *El Temps*, *Catalunya Ràdio*), algunes fins als noranta anys.

La seva obra ha estat traduïda al castellà, al galleg i a l'eslovè.

Podeu trobar més informació i documentació al web de l'Any Pàmies (agenda, recursos, bibliografia, etc.):

<https://cultura.gencat.cat/ca/temes/comemoracions/2019/any-teresapamies/inici/presentacio/>

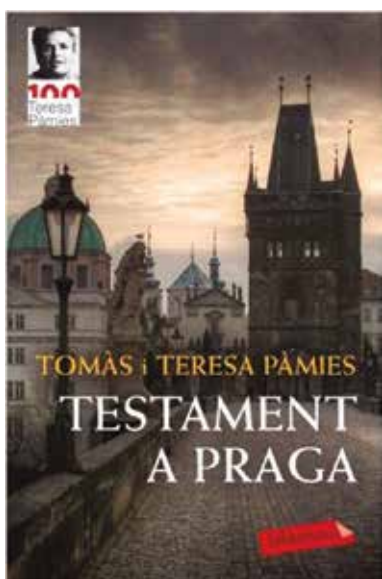
I per acabar, com que "tot és en els llibres" -en paraules de la mateixa Pàmies- podeu llegir uns fragments de la seva obra.

No és cert que m'agradi presumir de pare. No n'he presumit mai, però tampoc no n'he tingut vergonya. Potser sí que un temps en vaig

fer un mite, però això em va ajudar. En la meua adolescència d'exaltació política, mitificar el meu pare ni em va fer nosa ni em va perjudicar. Éreu l'home íntegre i valent amb el qual em volia assemblar i quan algun dels vostres amics ho deia em sentia contenta. Després fou la vida la que s'encarregà d'ensenyar-me que l'home no sempre ho fa tot bé, i, a descobrir-vos defectes i febleses, hi trobava una justificació de les meves. Per fi, esdevinguéreu, simplement, el meu pare.

Els mites no sempre són engegadors o paralizzadors. De vegades ajuden a avançar, a resistir, a superar situacions desesperades. A mi, quan us 'mitificava', m'ajudàreu molt, però també quan ja no éreu un mite, sinó un pare vell i rondinaire.”

(Del llibre *Testament a Praga*, 1971)

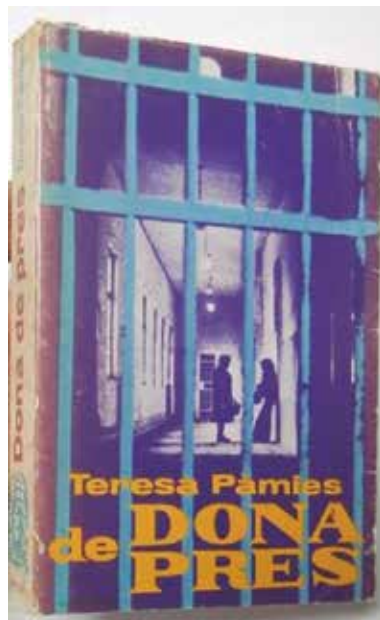

“L'autocar arriba a Burgos ple de fills de presos; ningú no ho sap. Els burgalesos, si el miren, ho fan amb la mateixa indiferència que han mostrat sempre per l'edifici sinistre, voltats de pedra, dins el qual han viscut i han mort homes dolents i bons, valents i porucs, encanallats i dignes. [...]

La paraula pres polític espanta l'estanquer. Ni la vol pronunciar ni vol

escoltar-la. Per això no pregunta. No pregunta el que ja endevina perfectament.”

(Del llibre *Dona de pres*, 1975)

Però aquell dia, una dona de Manresa, mare de família i sense carnet, ni de partit, ni de sindicat, ni d'orfeó ni de cercle cultural o parroquial, va demostrar que els grans capitans no sempre necessiten una ideologia. Trenta-dos mesos de guerra havien ensenyat moltes coses a la nostra capitana manresana. Li havien matat l'home al front; havia quedat vídua amb dos fills de tres i cinc anys i fugia perquè la vídua d'un roig, en una ciutat petita, podia tenir dificultats que ningú no li hauria ajudat a resoldre. Havia treballat sempre a la fàbrica de filatures, guanyant el pa dels seus fills i substituint braços que podien agafar un fusell. No digué mai que ho feia 'per la causa', i es malfiava, instintivament, dels que pronunciaven discursos i volien donar ordres en nom de qual-sevol anagrama. Tenia una energia moral absolutament natural i de la mateixa manera que mantenia i educava els fills sense pare, es comportava entre la gent, no pas fent la feina dels altres sinó ajudant-los a fer-la amb l'exemple del seu tremp i

uns dots d'organització tan naturals com aquella energia que emanava.

No. Els millors no eren als nostres rengles. La força dirigent, l'avantguarda d'aquell petit destacament fou una dona sense partit, mentre d'altres que eren militants s'esfondraven per manca de solidesa moral.”

(Del llibre *Quan érem capitans*, 1974)

“Tu saps, estimada néta, que la teva àvia és una feminista de pedra picada. No ho ha estat sempre, amb tot, perquè el comunisme no es va refiar mai d'un moviment que es considerava disgregador de la classe obrera –ells per un costat, elles per l'altre– amb l'argument que la classe obrera, en lluitar per la seva emancipació, emancipava la dona. [...] El maig del 68, en debats incabables en els quals intervenien dones i homes, anà al fons de la coartada feminista i de l'estúpidesa masclista [...], hagueren d'admetre que la discriminació de la dona no era de classe sinó de gènere”

(De Teresa Pàmies, Carta a la néta sobre el comunisme, Els anys de lluita. Barcelona, desembre del 2000)

Els ulls d'en Francesc Fabregas, la veu de l'Àngel Casas

Per Carles Checa

Divendres 4 d'octubre, Segle Nou ens va oferir una nova exposició/diàleg. En aquesta exposició vam poder gaudir de la col·lecció de fotografies “**Música pels ulls**” que abans del nostre Ateneu, havia passat per espais tan prestigiosos com el Palau Robert o el Museu de Lleida.

“**Música pels ulls**” és un recull de fotografies que en Francesc Fàbregas va fer entre els anys 70 i 80 com a fotoperiodista per a la revista “Vibraciones”. Aquestes imatges van ser el testimoni exclusiu dels moviments i els esdeveniments musicals que van marcar aquella època i la vida de molts de nosaltres: *La Nova Cançó*, *l'Ona Laieta-*

na, *La Movida Madrilenya*, el *Festival de Canet* i els megaconcerts que van començar a celebrar-se a casa nostra. En el diàleg amb l'Àngel Casas, conegut periodista en tots els mitjans, premsa, ràdio i televisió, de qui tots recordem l'“Àngel Casas show” o “Un dia es un dia”, van repassar els esdeveniments que van viure en directe i les moltes anècdotes que s'hi van produir. Un repàs apassionant i divertit per una part de la nostra història musical que connecta amb la social, política i personal.

Va ser emocionant constatar de nou la bona acollida que té aquest nou format d'exposicions per a un públic que va omplir la sala d'exposicions.

Recull fotogràfic de l'acte

Fotografies, Eduard Sarret

Francesc Fàbregas i Àngel Casas, protagonistes del “Diàleg”
Foto, Eduard Sarret

Forats. Diàlegs

Proposta expositiva dialògica

Per Gemma Nogueroles

Us informo que el dia 27 de desembre, a la Sala Polivalent de l'Ateneu, exposarà Ana M. Gallinal. Ens presentarà obres d'escultura.

Ana Gallinal és professora titular del departament d'escultura a la Facultat de Belles Arts de Madrid; autora del llibre "Revisión del espacio en la escultura". Aquesta reconeguda escultora ha exposat la seva obra, plena de poesia i sensibilitat, a diferents llocs del món: Itàlia, Grècia, Corea del Sud, Espanya...

L'escultora establirà un diàleg amb la poetessa i periodista del diari ARA, Carla Fajardo, guanyadora de diversos premis de poesia per les seves publicacions.

Una de les peces que presentem, "Forats" és una obra que han treballat conjuntament les dues artistes .

El món va començar amb una pregunta
(fragment)

Tinc un dolor
Al costat esquerra
Que ja no el tinc
Que no és real
Que em toca l'os
I ja no hi és.

...

Carla Fajardo

I DESPRÉS DE L'ENDERROCAMENT DEL CASTELL, QUÈ?

Per M. Dolors Roig

Després de l'atac de les forces filipistes al Castell de Cervelló, que succeí entre finals del mes de gener i principis de febrer del 1714, el poble de Cervelló va restar despulpat del seu gran referent, el Castell, amb una existència d'uns 810 anys. La destrucció fou tan gran, que començà a iniciar-se un procés de degradació molt marcat. Diu la veu popular que després de l'enderrocament els veïns del poble anaven a recollir carreus de pedra, que havien quedat dispersats pel sòl, a fi de reaprofitant-los per refer les seves cases. Així doncs, també es diu que la ruïna del castell fou utilitzada com a pedrera per a noves construccions i feixes agrícoles.

El grau d'abandó del castell havia arribat a tal extrem que quan el 2 d'abril de 1844, amb motiu de la realització de la primera enquesta sobre el patrimoni històric i artístic elaborada pel Ministeri de la Governació de l'època, l'Ajuntament de Cervelló emet un informe en data 12 de novembre del mateix any que entre altres coses diu: "... Hay en Cervelló un castillo destruido enteramente, inhabitado, que no tiene tradición interesante..." Amb aquesta descripció queda palès el poc interès que despertava a l'Ajuntament el castell en aquella època.

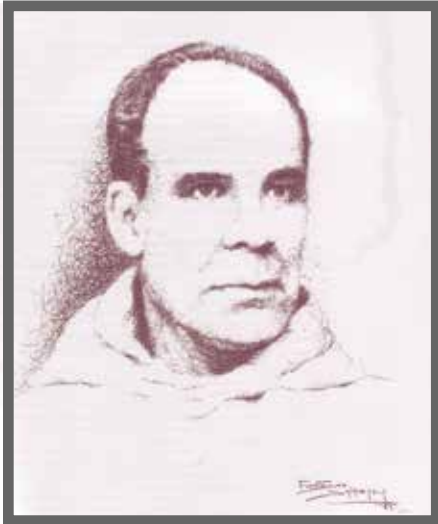

El Castell. Apel.les Mestres. 1870
Arxiu Biblioteca de Catalunya

Però malgrat que el castell estigués en ruïnes i abandonat per l'Administració, no va deixar de ser un lloc ben considerat per certes persones, potser per les vistes que ofereix o pel silenci que s'hi desprèn. Durant el segle XIX escriptors i algun artista hi van deixar la seva empremta.

Francesc Palau i Quer (Aitona, 1811, Reus, 1872), pare carmelita exclaustrat, va arribar a Cervelló a predicar una missió per ordre del bisbe de Barcelona Pantaleó Montserrat entre els dies 19 i el 23 de gener de 1865. En el seu llibre titulat *Escritos*, en diverses ocasions fa esment de quan pujava al Castell de Cervelló. En el capítol 5, apartat 1, titulat: Ruinas del Alca-

zar Condal de Cervelló. Enero 24, 1865, comença explicant: "Era una de las mañanas bellas que anticipan en invierno la primavera. Y aprovechando de sus halagos y atractivos subí al castillo en ruinas de Cervelló..." I segueix dient en el mateix capítol, apartat 4, escrit a l'endemà: *Enero 25, 1865*: "Libre de los ejercicios de la mañana, sintiéndose mi espíritu muy fatigado, levanté mis ojos hacia los trozos de muro que se mantenían firmes sobre las ruinas de la casa condal de Cervelló. La mañana era de un día quieto, sereno, templado de primavera..." El capítol 12 del mateix llibre titulat Ruinas del Alcazar condal de Cervelló, Francesc Palau l'inicia de la següent manera: "Apenas salté del ferrocarril en

Francesc Palau i Quer.
www.carmelopalautino.org

dirección a Cervelló donde iba de misión” [...] (Marzo 3, 1866) i el 5 de març escriu: “[...] subí *al* castillo de Cervelló para orar [...], el tiempo era magnífico, el aire quieto, el cielo sereno [...]”. Francesc Palau va ser beatificat pel Papa Joan Pau II el 24/04/1988, i en el bicentenari del seu naixement, l'any 2011, es va fer un acte a l'església de sant Esteve i un altre a l'església de santa Maria, en els quals es va col·locar una placa commemorativa i una fotografia a cadascuna d'elles, en memòria d'haver passat per Cervelló.

Un altre escriptor i artista que va recrear el nostre castell fou Apel·les Mestres i Onyós (Barcelona, 1854, Barcelona, 1936), que va fer estades amb la seva família a Cervelló. Apel·les Mestres ha estat considerat com una de les persones de la cultura catalana més fascinant per la seva riquesa de registres en les arts plàstiques, literàries i musicals; era un home polifacètic i un artista complet. A l'edat de 16 anys, en un quadern de dibuix de tapa dura, de 12 x 19 cm titulat *Cervelló durant la febre groga de 1870* dibuixa en 66 fulls esbossos, apunts i algunes anotacions manuscrites, alguns d'ells datats del

27 de setembre al 29 de novembre de 1870. El seu dibuix és naturalista i costumista de l'època: l'artista comença pintant roques de Cervelló amb els seus arbres, un celler, acte seguit, l'església de santa Maria, la riera, i el Castell de Cervelló, al qual ell dona un ambient medieval, en col·locar dues figures al·legòriques d'aquella època, situades en el recinte inferior o jussà, a la dreta del qual s'alça la torre mestra i a l'esquerra, la capella. Feia 56 anys de l'enderrocament del castell, i l'arbrat, segons ell, abunda en el recinte. El dibuixant ens mostra, en el mateix quadern, altres dibuixos de la seva família, que en aquella època s'estava a Cervelló; dibuixa la mare, el pare, l'àvia, la tia, la cosina, així com altres personatges del camp. Masies, estris del camp, animals de conreu també són en aquesta obra gràfica.

El Grup de Recerca Cervelló va fer una exposició d'Apel·les Mestres per donar a conèixer la vinculació de l'artista al poble entre el 21 de desembre de 2013 i el 6 de gener de 2014. Així mateix a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, hi va haver l'exposició “Apel·les Mestres. Artista complet i home polièdric”, per tal de restituir la seva memòria i difondre'n el coneixement del 7 de maig al 31 d'octubre de 2015.

Durant la dictadura franquista s'emet un decret en data 22 d'abril de 1949, que tracta de la protecció dels castells espanyols, publicat al BOE núm. 125, en data 5 de maig del 1949. En l'exposició del mateix diu:

“...Desgraciadamente, estos venerables vestigios del pasado están sujetos a un proceso de descomposición. Desmantelados y sin uso casi todos ellos, han venido a convertirse en canteras cuya uti-

lización constante apresura los derrumbamientos, habiendo desaparecido totalmente algunos de los más bellos. Imposible es, salvo en casos excepcionales, no solamente su reconstrucción, sino aun las obras de mero sostenimiento; pero es preciso, cuando menos, evitar, los abusos que aceleren su ruina...” El mateix any 1949 el castell de Cervelló va ser declarat Bé Cultural d'Interès Nacional. BOE 05/05/1949.”

Els pocs elements del castell que van restar dempeus es va anant omplint de vegetació, arbustos -llentiscles, principalment- i arbres, majoritàriament pins i alguna alzina, de tal manera que s'anava ofegant i degradant l'accés. Les persones que accedien al castell ho feien per corriols; eren majoritàriament excursionistes, boletaires i caçadors.

El poble de Cervelló era conscient de l'existència del Castell de Cervelló, però per molts eren aquelles restes arqueològiques que hi havia a dalt la muntanya. Es podria dir que si no va quedar a l'oblit, sí endormiscat. De sobte, al tercer terç del segle XX el poble es va sensibilitzar, i va sorgir un grup de cervellonencs/ques que volia preservar la identitat del Castell. Aquest grup de gent es reuniren l'any 1981 com a voluntaris per dur a terme la neteja i arranament del recinte, on després d'efectuar el gran treball van fer un dinar al mateix indret. Quan hi va haver un accés una mica accessible per poder visitar la sala de baix, element excavat a la roca, el Grup de Recerca va organitzar una visita guiada des d'un camí a prop de la urbanització Inter-Club. Començava a despertar-se en el poble l'interès pel castell...

*Dinar al castell de Cervelló després de la neteja de 1981.
Arxiu Grup de Recerca*

L'entitat cultural Segle Nou, sense ànim de lucre, va néixer amb la finalitat de conservar i restaurar el patrimoni de Cervelló i va ser pionera en aquest sentit. Va presentar el llibre titulat *Art Romànic i Feudalisme al Baix Llobregat* de Montserrat Pagès i Paretas, 1992, en què l'escriptora fa una explicació exhaustiva del castell de Cervelló i de tot el patrimoni del municipi. Amb la voluntat de l'Ajuntament i de l'entitat cultural Segle Nou, l'Ajuntament va encarregar al despatx Adell Associats l'elaboració d'un projecte per a la rehabilitació del Conjunt Monumental del castell de Cervelló, l'execució del qual seria finançada en gran part per Ministeri de Foment i duta a terme per l'empresa Trac Vertical, SL. El projecte de rehabilitació del Castell ja és un fet: el dia 2 d'octubre de 2009, l'Ajuntament fa una presentació pública de com serà la rehabilitació del Castell a càrrec de l'arquitecte Joan Albert Adell, i s'imparteix una conferència de la història del Castell a càrrec de Xavier Depares.

Abans d'efectuar-se la rehabilitació va ser necessari portar a terme una intervenció arqueològica, tal com estableix el Reglament de Protecció de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic, que es desenvolupà en tres fases consecutives: la primera fase, realitzada entre els mesos de març i abril de 2010, va consistir

en el desbrossament general del recinte i a continuació l'excavació del recinte superior. La segona fase va tenir diferents actuacions: la primera, duta a terme entre els mesos d'octubre de 2010 i gener de 2011, va consistir en l'excavació de la totalitat de la capa del recinte inferior i sengles sondeigs. Entre els dies 2 i 6 de maig de 2011 es va reforçar una gran roca amb esquerdes sobre la qual fonamentaven estructures del recinte superior i sota la qual s'havia format una cavitat de forma natural. La darrera intervenció, realitzada entre el 21 de juny i 17 de juliol de 2011, va ser a la terrassa inferior sud, part del camí que mena a l'església, motivada per adequar el camí d'accés al castell per a les visites, per la qual cosa es van excavar arqueològicament dues àrees, a fi de facilitar la col·locació de baranes i d'efectuar ampliació de passos.

El material recuperat va ser rentat, siglat i inventariat. Es van recollir un total de 965 objectes, dels quals corresponia a material ceràmic el

*Acte inauguració rehabilitació castell 17.09.2011. Josep Maria Raventós Broch, Pt. Segle Nou, Delegat d'Unió, Jesús Arévalo Bravo, alcalde, Joan Carles Zurita Amigó, regidor.
Arxiu Ajuntament de Cervelló.*

91,6%, el 5,9%, a fauna, l'1,4%, a metall i el 0,51 %, a monedes.

Pel que fa a la catalogació de la ceràmica es trobaren: 34 fragments d'època prehistòrica (Bronze inicial 1800-1200 a.C), del Baix Medieval es van trobar fragments de ceràmica blava, produccions valencianes, ceràmica blava d'estil de Barcelona, ceràmica comuna i vidrada. Quant a ceràmica moderna es van trobar: 21 fragments de ceràmica decorats en reflex, 104 fragments de ceràmica catalana dels segles XVII i XVIII, ceràmica policromada d'estil renaixentista i ceràmica comuna i vidrada.

Referent a la catalogació numismàtica, es van recuperar 5 monedes que formen part d'una circulació monetària de principis del segle XVIII, i més concretament, en el marc de la Guerra de Successió.

El dia 17 de setembre de 2011 l'Ajuntament inaugura la primera fase de la restauració del conjunt. Els veïns de Cervelló estaven molt interessats a veure com havia quedat el seu castell. Quan van pujar-hi van comprovar que s'havia adequat l'accés amb escales, baranes i suports units amb cadenes... Estava tot pintat amb el mateix color de la pedra rogenca de l'entorn, hi havia uns plafons metàl·lics explicatius de plànols dels dos recintes i es podia saber a on s'estava ubicat. A més, es van poder veure els dos recintes ben diferenciats del castell: recinte jussà o inferior i recinte sobirà o superior, entre els quals hi ha una distància de 15 metres. Abans de la destrucció del castell estaven comunicats ambdós recintes per unes escales fetes en pedra i fusta. Actualment

*Acte inauguració rehabilitació castell. Veïns de Cervelló 17.09.2011
Arxiu Ajuntament de Cervelló*

s'ha fet aquesta unió amb escales metàl·liques.

Amb aquesta rehabilitació es pot dir que hi ha hagut un renaixement de les pedres adormides a unes pedres vives del castell i es comencen a fer visites guiades per part de diferents entitats culturals del poble.

Entre els actes del tricentenari del 2014 l'Ajuntament va organitzar una baixada amb torxes prop del castell fins a la plaça del mateix Ajuntament el dia 10 de setembre a la nit, on després hi va haver un seguit d'actes, així com un gran moment esperat, que fou la il·luminació puntual del castell.

El mes de maig de 2015 es consolidava una segona fase de rehabilitació del castell consistent a fer un altre accés des del carrer Santa Maria de la urbanització El Mirador, i es fan uns aparcaments per a vehicles. Amb aquest nou accés les persones amb dificultat tenen més fàcil l'entrada al castell. A partir de la Festa

Major del mateix any, el castell de Cervelló resta il·luminat cada dia a la nit. Així des d'aleshores es pot veure el castell des del poble: de dia, gràcies a haver tret la vegetació; i de nit, per la il·luminació.

Ara només resta que tothom continui tenint cura de vetllar pel seu manteniment, tant l'Administració com la ciutadania. Actualment, l'Ajuntament ha signat un conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona per realitzar diferents actuacions al castell i altres elements patrimonials, que ja s'estan duent a terme.

Bibliografia

Memòria de la Intervenció arqueològica realitzada al castell de Cervelló (Baix Llobregat) 2010-2011. Artigues Conesa, Pere Lluís, arqueòleg. Ajuntament de Cervelló.

Quadern de dibuix d'Apel·les Mestres: *Cervelló durant la febra groga de 1870*. Biblioteca de Catalunya. Barcelona.

Palau Quer, Francisco. *Escritos*. Editorial Monte Carmelo 1997 Burgos.

Aula de música Cervelló

C/Major 102 Cervelló
677 030 003 / 931 791 578
aulademusicacervello@gmail.com

*fem
música!*

Antiga farmàcia Simon

Major, 48
tel.: 93 660 05 40
CERVELLÓ

Llic. M. Rosa Alvez

Autoservei
PARAFARMÀCIA
Joaquim Mensa, 12
CERVELLÓ

JOAQUIM PASCUAL ARMENGOL

Avda. Joaquim Mensa, 80
08758 CERVELLÓ
Tel. 630 536 707
quimpasqual@yahoo.com

Al servei de l'alimentació
i l'hosteleria

Carrer Joan Torruella i Urpina, 47
08758 Cervelló
Tel./Fax: 93 660 30 82
info@distribucionesarroyo.com
www.distribuciones arroyo.com